

Vår dato:
26.3.2015

Deres dato:

Vår referanse:
2015/2063/MTS

Deres referanse:

Kunnskapsdepartementet

Postboks 8013 Dep
0030 OSLO

Høringsuttalelse: NOU 2014:14 Fagskolen - et attraktivt utdanningsvalg

Universell arbeider på oppdrag fra Kunnskapsdepartementet som nasjonal pådriver for universell utforming, inkluderende læringsmiljø og utdanningsinstitusjonenes læringsmiljøutvalg (LMU).

Universell har lest innstillingen fra fagskoleutvalget med stor interesse. Vi synes utvalget har gjort gitt en grundig og helhetlig gjennomgang av fagskoleutdanningen, og støtter forslag om at det fremtidige utdanningssystemet må innrettes med tanke på å sikre hensiktsmessige overganger og fravær av blindveier for studentene.

Universell har fått henvendelser fra fagskolene vedrørende den pågående høringen, og har tidligere fått forespørsler om å bistå ulike fagskoler med tips om tilrettelegging og organisering av tilbud og tjenester for studenter med funksjonsnedsettelse. Det har også vært henvendelser angående pådriverenhetens erfaringer når det gjelder studentenes medvirkningsmulighet i utforming av læringsmiljøet, for eksempel gjennom læringsmiljøutvalg. Vi ser det derfor som viktig å påpeke våre synspunkter i denne høringen.

Vår høringsuttalelse er vedlagt.

Med vennlig hilsen

Kjetil Knarlag
Leder

Vedlegg: NOU 14:2014 Fagskolen – et attraktivt utdanningsvalg

**Nasjonal pådriver i høyere utdanning: Inkluderende læringsmiljø – LMU – Universell utforming*

Postadresse
Universell
NTNU
Kolbjørn Hejes vei 4
7491 Trondheim

Org.nr. NTNU: 974 767 880
E-post: kontakt@universell.no
www.universell.no

Saksbehandler
Marit Svendsen
Tlf: +47 73 59 83 85
E-post: marit.svendsen@ntnu.no

Høringsuttalelse: NOU 14:2014 - Fagskolen – et attraktivt utdanningsvalg

Universell er opptatt av at høyere utdanning skal legge til rette for at studenter kan bevege seg fritt rundt til de ulike deler av systemet. Det er viktig at det legges vekt på gode overganger når det gjelder lovverket og systemene som regulerer de to sektorene. Studentene og ansatte må i praksis erfare at det er enkelt å bevege seg imellom de ulike delene av utdanningssystemet.

Felles utfordringer fagskolesektor og høyere utdanning

I innstillingen blir det poengtert at det har pågått et parallelt utredningsarbeid vedrørende struktur i fagskoleutdanningen og universitets- og høyskolesektoren når det gjelder å møte fremtidens utfordringer. Universell registrerer at det trekkes frem som en stor utfordring at det i begge sektorer er mange små og sårbare fagmiljøer, med sviktende rekruttering innen enkelte områder.

Begge reformene har som formål å øke kvalitet, skape sterkere og kompetente fagmiljøer, sikre god tilgang til utdanning og kompetanse over hele landet, samt sørge for mer effektiv ressursbruk.

Lovgrunnlag fagskoler - universiteter og høyskoler

En konsekvens av NOU 14:2014 er at Lov om fagskoleutdanning av 20. juni 2003 nr. 56 må revideres, og som følge av Meld.St.nr 18 (2014 – 2015) vil også Universitets- og høyskoleloven mest sannsynlig revideres.

Universells høringsuttalelse tar utgangspunkt i et læringsmiljøperspektiv. Bestemmelsene i UHL § 4-3 er innrettet mot studentenes rettigheter og plikter generelt, og inkludering og likestilte muligheter til å ta utdanning for mennesker med nedsatt funksjonsevne spesielt, jfr. «Diskriminerings- og tilgjengelighetsloven» (DTL), FN-konvensjonens artikkel 24 Utdanning.

I utgangspunktet tar de to lovene opp mange av de samme bestemmelser som; formål og virkeområde, krav til godkjenning, krav til organisasjon og ledelse, studentenes rettigheter, bestemmelser om klagebehandling, egenbetaling, overordnede krav til innholdet i utdanningen og vurderingsformer, samt beskyttelse av fagskolebetegnelsen.

På enkelte av områdene som regulerer studentenes rettigheter og plikter er det imidlertid ulikheter, og vi ønsker å belyse noen av de mest sentrale forskjellene mellom Fagskoleloven og Universitets- og høyskoleloven. Sett fra vårt ståsted er det ønskelig at de to lovene er samstemte på bestemmelsene som omhandler læringsmiljø og studentenes rettigheter og plikter.

Studentsamskipnadenes ansvar for studentenes helse og velferd

I NOU 14:2014 påpeker utvalget at Fagskoleloven har noen juridiske svakheter blant annet ved at det er få eller ingen detaljerte krav i loven til studentrettigheter, studentvelferd, disiplinærsanksjoner, eller vurdering av studieresultater – herunder adgang til å gjennomføre skikkethetsvurdering, samt at fagskoler ikke har lovmessig rett og plikt til å være tilknyttet

studentsamskipnader.

I UHL § 4-3 er studentsamskipnadens ansvar for studentenes helse og velferd nedfelt, og Universell støtter fullt ut utvalget på at også Fagskoleloven får bestemmelser som sikrer like rettigheter for alle studenter i høyere utdanning når det gjelder samskipnadens helse- og velferdstilbud. Universell ble nylig kjent med at det allerede i dag har ført til utfordringer ved Høyskolen Campus Kristiania. De har fusjonert både fagskoler og høyskoler inn i samme høyskole, med den konsekvens at studentene ved fagskolen ikke er gitt samme tilgang til studentsamskipnadens helse- og velferdstilbud som studentene ved deres øvrige virksomheter.

Interne systemer for kvalitetssikring

Innstillingen er tydelig på at det er store kvalitetsutfordringer innen fagskolesektoren. Når det gjelder lovkravene om at fagskolene skal ha tilfredsstillende *interne systemer for kvalitetssikring*, hvorav *studentevalueringer* skal inngå som en del av disse systemene er de like i både UHL (§4-3) og Fagskoleloven (§2).

Universell ser behovet for at det stilles krav overfor institusjonene om at også institusjonens arbeid med utvikling av studenters læringsmiljø også inkluderes og beskrives som en del av kvalitetssystemene.

Organisasjon og ledelse - læringsmiljøutvalg

Innstillingen har viet plass til organisasjon og ledelse ved fagskolene, og da særlig kompetanse og sammensetning av styret ved fagskolene. Det er et lovkrav at fagskolene skal ha *et styre* med minst fem medlemmer (§ 3), og at studenter og ansatte skal ha representasjon med møte-, tale- og forslagsrett i saker av betydning for gjennomføringen av godkjent fagskoleutdanning.

Universell er opptatt av at studentene skal ha stor medvirkning på utvikling av læringsmiljøet. Universell mener at lovkravet om at fagskolene skal opprette *studentorgan* for å ivareta studentenes interesser og samarbeid med ledelsen er langt svakere enn kravene i UHL § 4-3 om at alle utdanningsinstitusjoner skal ha et læringsmiljøutvalg (LMU). Loven sikrer studentene 50 % representasjon og ledelse av utvalget annet hvert år, og beskriver utvalgets mandat og rolle relativt eksplisitt.

Universell mener det er et viktig poeng at det stilles samme krav til etablering av læringsmiljøutvalg, LMUs mandat og rolle, og studentenes medbestemmelse i læringsmiljøspørsmål ved fagskolene som det i dag gjøres ved universitetene og høyskolene. Ved en revisjon bør Fagskoleloven bestemmelser bli lik bestemmelsene i § 4-3.

Utvikling av et helhetlig og inkluderende læringsmiljø

Innstillingens formål er at fagskolene skal bli et attraktivt utdanningsvalg, både for studenter og arbeidsliv. Et inkluderende og godt læringsmiljø mener vi er en viktig faktor som vil ha avgjørende betydning for lærestedenes attraktivitet.

Når det gjelder utvikling av studentenes læringsmiljø, er ordlyden i Fagskoleloven § 4a og § 4-3 UHL svært like. Lovgiver beskriver her institusjonens ansvar for utforming av det fysiske læringsmiljø, det psykiske arbeidsmiljøet, og krav om utforming av læringsmiljøet etter prinsipper om universell utforming. Arbeidstilsynet skal også i Fagskolene føre tilsyn med at kravene i annet ledd overholdes.

I forbindelse med revisjon av lovene, vil Universell påpeke at definisjonene av begrepet læringsmiljø bør favne bredere enn i dagens lovtekst, slik at den i større grad reflekterer den utviklingen som skjer i studenters læringsmiljø for eksempel ved økt bruk av digitale læringsmidler, geografisk stor spredning av det fysiske læringsmiljø osv.

Tilrettelegging for studenter med nedsatt funksjonsevne

Vi finner også i begge lovene hjemlet samme krav til institusjonene om å, så langt det er mulig og rimelig, legge studiesituasjonen til rette for studenter med særskilte behov uten at det fører til en reduksjon av de faglige krav som stilles ved det enkelte studium. NOU 14:2014 trekker blant annet frem at staten bør øke sin innsats for å synliggjøre fagskolen som en attraktiv karrierevei.

I Universells læringsmiljøundersøkelse som ble gjennomført blant 8600 studenter fordelt på 7 utdanningsinstitusjoner i 2012, rapporterer hele 33% av studentene at de har en form for funksjonsnedsettelse eller varige vansker. Svært mange av disse har usynlige vansker, og det er naturlig å anta at det vil være tilsvarende antall studenter med funksjonsnedsettelse på fagskolene.

Universell vil derfor oppfordre til at det fra departementet stilles tilsvarende krav til fagskolene som til høyskoler og universiteter, når det gjelder utvikling av handlingsplan for studenter med nedsatt funksjonsevne og etablering av kontaktperson (er) ved lærestedet som kan gi studentene kunnskap om tilbud, tjenester og de rettigheter studentene har.

Det er en utfordring blant små institusjoner i UH-sektoren å kunne tilby et like godt tilretteleggingstilbud til studenter med nedsatt funksjonsevne som de større institusjonene gjør. Tilretteleggingsansvaret på høyskoler og universiteter er organisert ulikt, men ved å støtte seg til en nasjonal koordinator på området har lærestedene fått bistand til å utvikle disse tjenestene og lære av hvordan andre læresteder gjør studiehverdagen lettere for disse studentene.

Foruten å ha sentrale kontaktpersoner som arbeider med dette, bør hele organisasjonen i alle ledd ha eierskap til og kunnskap om universell utforming og individuell tilrettelegging som virkemidler for å inkludere alle studentene.

Universell tror at den omleggingen som nå skjer innen fagskolesektoren vil kunne bidra til økt kompetanse om tilrettelegging og universell utforming, og på sikt gi et bedre tilbud til studentene. I en overgangsfase vil det være behov for å utrede hvordan organisere og strukturere tilretteleggingstjenestene på en hensiktsmessig og effektiv måte innen fagskolesektoren. For å sikre et systematisk arbeid innen dette feltet vil det være hensiktsmessig å etablere læringsmiljøutvalg på fagskolene, noe som spesielt ivaretar studentens læringsmiljø i en fusjonsprosess og når lærestedene er geografisk spredt fra hverandre.

På samme måte som det har vært jobbet med utvikling av et inkluderende læringsmiljø og universell utfordring på alle nivå i UH-sektoren for universiteter og høyskoler, bør det både på systemnivå og på individnivå legges til rette for dette også innen fagskoleutdanningen. Det er viktig at institusjonene får og tar ansvar for å oppfylle lovens bestemmelser.

Universell mener at også fagskolesektoren bør sikres en nasjonal aktør som kan være aktiv pådriver og koordinator for dette arbeidet, for å redusere forskjeller mellom skolene og for å ivareta interessene til studenter med ulike behov.